

Sanāksme par asistenta pakalpojumu augstākajā izglītībā

09.12.2014., Antonijas ielā 24-6, Rīgā

Plkst. 10.00-11.45

PROTOKOLS

Sanāksmi vada : E.Celmiņa

Piedalījās:

Agnese Rusakova	Latvijas Rektoru padome	eksperte
Vilnis Tomsons	Latvijas Lauksaimniecības universitātes	Studiju centra vadītājas vietnieks
Jolanta Silka	IZM Augstākās izglītības, zinātnes un inovāciju departaments	eksperte
Linda Upīte	IZM Augstākās izglītības, zinātnes un inovāciju departaments	juriskonsulte
Māriete Kravale - Pauliņa	Daugavpils Universitāte Ilgtspējīgas izglītības institūts	pētniece
Signe Tomšone	RSU Rehabilitācijas katedra	Docente
Irina Vereščagina	Liepājas Universitāte	lektore studiju virziena "Sociālā labklājība" vadītāja
Andra Mite	Baltijas Psiholoģijas un menedžmenta augstskola	
Gunta Anča	Latvijas Cilvēku ar īpašām vajadzībām sadarbības organizācija SUSTENO	valdes priekšsēdētāja akadēmiskā departamenta direktors
Ojārs Judrups	Latvijas Universitāte	
Iveta Neimane	Latvijas Cilvēku ar īpašām vajadzībām sadarbības organizācija SUSTENO	Polit.koordinatora
Elīna Celmiņa	Labklājības ministrijas Sociālās iekļaušanas un sociālā darba politikas departaments	direktore
Inese Vilcāne	Labklājības ministrijas Sociālās iekļaušanas un sociālā darba politikas departaments	Vecākā eksperte

E.Celmiņa iepazīstina ar šābrīža situāciju un diskusijas jautājumiem:

- Invaliditātes likumā noteiktais par asistenta pakalpojumu izglītībā;
- ERAF ieguldījums izglītības iestāžu pieejamībā;
- analogijas ar asistenta pakalpojumu vispārējā izglītībā;
- asistenta pakalpojums pašvaldībā;
- jauna pakalpojuma izveidošana (jauna politiskā iniciatīva);
- pakalpojuma saturs, apjoms, potenciālais saņēmēju loks;
- potenciālo pakalpojuma sniedzēju izvēle u.c.

Informē, ka asistenta pakalpojuma augstākajā izglītībā ieviešana ir Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām īstenošanas pasākumu plāna 2010.-2012. gadam viens no uzdevumiem 2014. gadam.

A.Mite raksturo atbalstu personām ar invaliditāti Baltijas psiholoģijas un menedžmenta augstskolā: studentiem ar invaliditāti tiek noteikta atlaides studiju maksai, kopā augstskolā studē ap 20 studentiem ar invaliditāti – nedzirdīgi un neredzīgi. Augstskolā students ar invaliditāti ierodas ar savu pakalpojuma sniedzēju.

I.Vereščagina par Liepājas universitātes pieredzi: mācās studenti ar redzes un kustību traucējumiem, kas labi integrējās kopējā plūsmā. Nedzirdīgajiem studentiem mācību procesā piedalījās surdotulks, neredzīgajiem – asistents. Visos gadījumos bija savs pakalpojumu sniedzējs. 2011. gadā LiePU tika apmācīti 10 asistenti, kurus vēlāk varēja nodarbināt par asistentiem vispārējās izglītības mācību iestādēs. Aktualizē jautājumu par asistentu augstākajā izglītībā finansēšanas modeli.

O.Judrups norāda, ka Latvijas Universitātē ir bijis gadījums, kad augstskola sava finansējuma ietvaros apmaksāja asistenta pakalpojumu studentam (algojot asistentu).

V.Tomsons norāda, ka augstskolās ir nepietiekams budžets studiju programmām un neatbalsta asistentu finansēšanu no augstskolu budžeta, arī tāpēc, ka studētgrībētāju ar invaliditāti būs ļoti maz. LLU ir bijis students (jau absolvējis) ar kustību traucējumiem, nav bijušas problēmas ar pārvietošanos, jo studējošā fakultātē bija (un šobrīd ir) lifts, nodarbības Jelgavas pilī tika plānotas 1.stāvā, tika turēti atvērti lieli vārti uz pils pagalmu, lai ratiņkrēslā būtu iespēja iebraukt pagalmā, iespēju robežās palīdzību sniedza studiju biedri. Šobrīd daudzas telpas ir renovētas un pielāgotas personām ar funkcionāliem traucējumiem. Jelgavas pilī ir izbūvēts lifts. Attiecībā uz darbiniekiem un nodaļām, kur vērsties personām ar invaliditāti, kas ir Eiropas lielākajās augstskolās, norāda, ka vienas lielas Eiropas augstskolas budžets ir vairākkārt lielāks nekā līdzekļi, kas pieejami visai Latvijas augstākajai izglītībai kopā. 2009. gadā valsts augstskolu budžeti tika drastiski samazināti apmēram uz pusi un tādi tie ir joprojām. Uz SUSTENTO pārstāves teikto, ka augstskolas iepriekšējā finansēšanas periodā kūtri izmantojušas Eiropas fondu finansējumu vides pieejamības uzlabošanai, norāda, ka augstskolām ir problēmas ar līdzfinansējumu projektiem.

J.Silka norāda, ka vispārējā izglītībā asistenta pakalpojumu ir saņēmuši nedaudz virs 200 izglītojamiem ar invaliditāti, norāda, ka šim pakalpojumam piešķirtais finansējums nav pilnībā izmantots, kā arī atsauksmes par pakalpojumu ir labas.

G.Anča norāda, ka visās lielajās augstskolās Eiropā ir studentu konsultants, kas sniedz visa veida konsultācijas studentiem ar invaliditāti – gan par studiju programmām, gan pieejamību, gan sadzīves apstākļiem.

I.Neimane norāda, ka svarīgi ir ņemt vērā studenta ar invaliditāti individuālās vajadzības, jo pašlaik ir izveidojusies situācija, ka students izvēlas studēt tur, kur tas ir iespējams nevis tur, kur viņš vēlas. Ierosina izveidot vienu konsultatīvo punktu, kur konsultants var sniegt informāciju par visām augstskolām un iespējām studēt personai ar invaliditāti.

A.Mite ierosina pieaicināt Sociālās integrācijas valsts aģentūras (turpmāk – SIVA) pārstāvjus, lai izzinātu kā šāds pakalpojums jau tiek nodrošināts šajā izglītības iestādē. Ierosina veikt augstskolu auditu, lai noteiktu katras konkrētās augstskolas iespējas – sākot no studiju programmām līdz infrastruktūrai – garderobēm, tualetēm, kafejnīcām utt.

E.Celmiņa norāda, ka SIVA ir ierobežota vide, kur mācās tikai personas ar invaliditāti, ierobežots studiju programmu klāsts un studentam ir jādodas tālu prom no mājām, lai studētu.

A.Rusakova norāda, ka jau šobrīd augstskolās eksistē studentu apvienības un studentu pašpārvaldes, kas var piesaistīt brīvprātīgos palīgus (asistentus). Šīs apvienības arī saņem zināmu finansējumu no augstskolas budžeta. Asistenta pakalpojums varētu būt valsts deleģēta funkcija studentu apvienībām ar tam sekojošu finansējumu.

M.Kravale-Prauliņa norāda, ka Daugavpils Universitātē (turpmāk – DU) ir renovētas ēkas un tās ir maksimāli pieejamas studentiem ar invaliditāti. Tomēr problēmas ir visas pilsētas infrastruktūra kopumā, kur students sastopas ar grūtībām pārvietoties. DU ir bijuši vismaz 4 studenti ar invaliditāti (kustību un redzes). Parasti asistenta funkciju veica piederīgie.

I.Neimane norāda, ka nedrīkst būt par asistentiem piederīgie, jo tas traucē jaunieša socializācijai. Nav pieļaujama arī situācija, ka persona ar invaliditāti ir lūdzēja lomā, bet ir jābūt šim konsultatīvajam centram, kurš sniedz informāciju par studiju iespējām.

J.Silka norāda, ka Invaliditātes likuma 1.pantā jau ir atrunāts, ka asistenta pakalpojumam ir jābūt pieejamam arī augstākajā izglītībā, līdz ar to būtu jāpaplašina Invaliditātes likuma 12.pants, iekļaujot tajā arī asistentu augstākajā izglītībā, ar līdzīgu finansējuma shēmu kā ir vispārējā izglītībā. Vienlaicīgi norāda, ka Augstskolu likums paredz vienādas izglītības iespējas visiem, tātad arī personām ar invaliditāti.

E.Celmiņa atzīmē, ka augstskolas ir neatkarīgas, t.sk. privātas, tāpēc nevar piemērot tādu pašu shēmu kā vispārējā izglītībā.

I.Vereščagina atgādina, ka grūtības var rasties studentu praksēs, kur pieejamu un pielāgotu vidi atrast būs grūtāk.

S.Tomsone norāda, ka “studentu serviss” varētu sniegt konsultācijas studentiem ar invaliditāti.

M.Kravale-Pauliņa norāda, ka būtu iespējams, ka Nodarbinātības valsts aģentūras (turpmāk – NVA) karjeras konsultanti sniedz šādas konsultācijas, taču viņi ir pārāk noslogoti un nevar sniegt konsultācijas par visiem aptverošajiem jautājumiem.

O.Judrups norāda, ka varētu paplašināt esošo asistenta pakalpojumu – ne tikai pavadīšana no/uz mācību iestādi, bet arī palīdzība studijās.

A.Rusakova ierosina rīkot semināru, kur varētu apmācīt konsultantus, kā arī veikt augstskolu auditu, izveidot “pieejamības karti” visām augstskolām.

E.Celmiņa atzīmē, ka ir atšķirīgs finansējums pašvaldības asistentam un tam, kurš asistē izglītības iestādē. Ir jābūt līgumam starp augstskolu-studentu-asistentu. Asistents var būt viena un tā pati persona, bet atalgojums var nākt no 2 avotiem.

Vienojas par turpmākajiem jautājumiem:

Noskaidrot, kā var organizēt asistenta pakalpojumu caur “studentu servisu”, t.sk. finansēšanas shēma;

- 1) Kāds varētu būt pakalpojuma saturs;

- 2) Uz nākamo tikšanos uzaicināt vispārējās izglītības pārstāvi, lai izrunātu par tur sniegto asistenta pakalpojuma organizēšanu;
- 3) Jautājums par nepieciešamo stundu apjomu – atkarībā no traucējumu veida;
- 4) Nākošo darba grupas tikšanos plānot uz 2015. gada janvārī.

Protokolēja

I.Vilcāne